

Sporočilo

o 6. odborovi seji slovenske Matice

7. marca 1867. leta.

(Konec.)

O dolžnem državnem pismu, katero je poslal družbi gosp. dr. Jož. Muršec s pristavkom, „naj se obresti po društvenem namenu ali po svetu slovenskih rodoljubov obrnejo za Slovence na zagrebškem vseučilišču“, je odbor sklenil, da se za obresti pošiljajo knjige, ki jih Matica dá na svetlo, slovenskim učencem na akademijo, dokler še ni vseučilišča v Zagrebu, kajti to je po namenu Matičinem. Ker je pa še pristavek: „ali slov. rodoljubov“ — naj se dr. Muršec popraša, ali je s tem sklepom zadovoljen ali ne?

Odbor je odobril, da se je slovenska skladnja latinskega jezika poslala onim gospodom, kateri imajo v presoji Žepičevo čitanko.

Ker bode g. Tušekova, z mnogimi podobami okinčana knjiga „Štirje letni časi“, lepa in veljavna tudi vprihodnje, zato se je sklenilo, da se tiska v 3000 iztiskih.

Ker gledé na poziv za „Letnik“ Matici ni došlo doslej nobenega spisa, je odbor sklenil, da Matica dá na svetlo sopet koledar z letopisom, ako moč, v še obširniši obliki, in da se poprosi g. dekan Hicinger, da vravná koledarski, g. dr. Bleiweis pa, da vredi podučni in zabavni del. Dr. Bleiweis sprejame vredništvo proti temu, da Matica po časnikih razglasi, da izide zopet za l. 1868 koledar z letopisom vred, in da se povabijo slovenski pisatelji, ki naj blagovolijo o različnih predmetih daljših ali krajših spisov ali zastonj ali proti navadnemu plačilu za izvirna dela in za prestave poslati vredništvu njegovemu vsaj do konca meseca maja.

Rešile so se potem prošnje za nekoliko Matičinih knjig slovenskim učencem v dar, in poslati se ima v ta namen g. prof. A. Brodniku „Zgodovine slovenskega naroda“ za učence kranjske niže gimnazije po Svetčevem nasvetu 12 iztisov; gosp. prof. Lésarju za ljubljansko realko na prošnjo vsake dosedanje knjige Matičine po 9 iztisov; in g. prof. J. Marnu „Zgodovine slov. naroda“ tudi za nižo gimnazijo v vsem skupaj 33 zvezkov, družih knjig pa za višo gimnazijo vsake po 15 iztisov. Pri tej priči izreče odbor, da hoče po premožnosti tako obračati Matičine knjige v prid ubogim pa marljivim slovenskim učencem, da pa more s posebnim ozirom na ljubljanska učilišča ravnati se vselej le po storjenih prošnjah ter po njih posebej določevati.

Tako se je rešila tudi prošnja c. kr. državne pravdnije v Trstu in v Ljubljani, da se pošlje zdaj vsake Matičine knjige, ktere v ta namen niso tolikanj primerne kakor bukve družbe sv. Mohorja, vsaki pravdniji po dva iztisa; da pa, ako se kaj drugač razjasni ali pokaže potreba, predsedništvo razloči to reč po svoji previdnosti.

Na to poroča g. dr. A. Vojska v svojem in v imenu gg. D. Trstenjaka in B. Raića o Matici darovanih rokopisih ranjkega pisatelja g. M. Ravnika (Poženčana) tako, da se iz njih porabijo le nekteri razdelki, ki so dobri in zanesljivi, in sicer v koledarju ter izreče željo, naj se popiše ob kratkem tudi življenje tolikanj marjivega pisatelja. Izročijo se spisi g. dr. Bleiweisu, kateri jih prevzame s pristavkom, da se razglasi prošnja do Slovencev, kateri so ranjkega bolje poznali in vedó kaj zanimivega iz Poženčanovega življenja in djanja, naj blagovolijo to kmalo razodeti vredništvu „Koledarjevemu.“

Naposled nasvetuje prof. J. Marn, naj se pred-

sedništvo slov. Matice z ozirom na neko prošnjo in obljubo v 37. listu „Novic“ leta 1865 v odborovem imenu obrne do slavnega pisatelja g. viteza dr. Fr. Miklošiča, da blagovoli po en iztis vsake svoje knjige, kar jih še imá, darovati naši Matici; ta nasvet odbor z veseljem podpira in potrdi. *)

Slovansko slovstvo.

* *Nasinke.* Tako se zove blizo 30 pesmic, ki jih je v Karlovcu ravnokar na svetlo dal rodoljubni g. Gjüre Klarić, lastnik in odgovorni vrednik vrlega narodnega časnika „Putnika“, in posvetil g. Val. Pleiweis-u, častnemu gradjaninu karlovaškemu itd. „Ne hlepim po slavi ali koristi — piše pesnik v predgovoru — kazati se hočem le ljubljeni majki domovini vernega in zahvalnega sina.“ S tem je pesnik sam izrekel, kako naj se sodijo „Nasinke“ (naše pesmice), ktere večidel niso neznane čitateljem lepoznavskih hrvaških listov, kjer so posamezne bile že natisnjene in radostne čitane. Tudi „Novice“ so prinesle svojim čitateljem zabavno: „Naši „po modi“ domorodci.“ To pa je prvi zvezek, kteremu jih bode sledilo še več, ako se pričujoči sprejme drage volje; med njimi pridejo tudi melodramatični deli: „Poljudeli svirac“ i „Pjesnik i glasbenik“, ki ste bile na gledišču zagrebškem z veliko pohvalo sprejete. Take stvari zanimivajo še posebno nas Slovence, ker utegnejo dobro deti glediščem naših čitalnic. Cena je zelo nizka — le 20 nov. krajc. — tako da se jih vsak lahko omisli. V Ljubljani se dobivajo pri kustosu čitalničnem. — Naj za poskušnjo v listu našem natisnemo eno izmed domorodnih pesmic:

Sve za milu narodnost.

Uzmite mi dobro, blago,
Što godj zovem željom svetom —
Ženu, djecu, milo, drago
Smrvite mi sve hametom:
Ja ću podniet straha prost,
Sve — za milu narodnost!

Zakujte me u tamnici,
Na robsko me šal'jte djelo;
Podajte me gavran-ptici,
Da mi kljuje živo tielo:
Sve ću podniet straha prost,
Sve — za milu narodnost!

Tri mi noža, tri taneta
U sried srca urinite,
Kô najgoreg toga svieta
Crnom zemljom sastavite:
Sve ću podniet straha prost,
Sve — za milu narodnost!

U bezdno me bac'te móre,
Da me proždru biesni vali;
U vatru me skrš'te gore,
Da mi kosti u prah spali:
Sve ću podniet straha prost, **)
Sve — za milu narodnost!

Dopisi.

V Londonu 11. marca. T. — Večkrat sem že v prejšnjih listih omenil Fenianov ali puntarskih za-

*) Pravijo, da naša cesarska knjižnica vsaj 10 knjig in spisov preslavnega pisatelja dr. Miklošiča še nima, in česar skorej verjeti ne moremo, celó imenitnega Supraselskega spominka ne, ki je bil po prepisu Kopitarjevem lastnina njena. Vr.

**) Vse čem prenesti straha prost.

veznikov irskih. Kar se je popred skoro vsakemu nemogoče dozdevalo na Angležkem, da bi se vplametil ogenj, ki je tako dolgo le natihoma tlel, in da se bode redna vstaja in vojska prekucijna počela, to se je zdaj zgodilo. Že pred tremi tedni je velik hrup nastal, da so se Feniani vzdignili, pa to je bil plamen, ki je zažarel in sopet zginil brez vse škode; nikdo ni življenja zgubil. Pa po noči pred pepelnico pričela se je bolj resna vstaja in te, ne vem, ako bode brž konec. Vstajniki napadli so brž prvo noč nekoliko policijskih straž, ki so raztresene po deželi, pri tem so se brž praske počele, pri katerih se je že marsiktero življenje pokončalo. Po zadnjih telegramih iz Irske se naznanja, da so že nekteri redni boji bili, vendar vse je tako zmešano, da se nič gotovega ne vé. Železnica in telegrafni viri so na mnogih mestih potrgani, tako, da se v enem delu Irske ne vé, kar se godi v drugem; po vsem pa se vidi, da je vstaja po celi Irski razširjena in težko se bode z vso silo angležko brž zatrla. Časniki angležki sicer le zasmehujejo puntarje, in naznanjajo se iz Irskega stvarí, ki so ali res tako absurdne kakor si jih le oholost angležka izmisliti more, ali pa, ako so resnične, kažejo, da so Feniani res le samo besnjaki, ljudje, ki so ob um in pamet. Naznanjuje se, da se je od 6. do 10. marca že čez 500 Fenianov zajelo in med njimi tudi prvi general ali glavar revolucije in mnogo Head-centre-ov ali glavarjev niže vrste. Pa bodi si to kakor hoče, boj se je počel, Feniani razglašajo Irsko za republiko; voditelji ali puntarski glavarji so skoro vsi Amerikanci, pa po rodu Irci. Zdaj se potikajo večidel po gozdih, pri tem pa cela dežela strašno trpi. Varnosti ni nobene, ljudje, ki imajo denar in drugo premoženje, popuščajo Irsko in nikdo ne bo hotel kapitala svojega vporabiti tam, kjer si ni svest, da mu je varen in mu obresti nosi. Revščina in nadloga je na Irskem že tako velika, in ako še ti kapitalisti od tod pobegnejo, ki so dozdej veliki množici delo in plačilo davali, kako še bode potem? Sedanji parlament je tudi mnogo koristnih naredeb za Irsko pričel, da bi se vsem pritožbam in nadlogam kar mogoče v okom prišlo; zdaj pa vse to prestane, in ako se boj dolgo mota, spravi nesrečno Irlandijo v največe nadloge in pahne v novo nesrečo. Da bi se Irska vlade angležke osvoboditi mogla, gotovo bi bilo najboljšo za njo, ker Anglež ima svobodo le za-se kot monopol; krivice od strani vlade angležke se godijo Irski velike. Ta vstaja zdaj na Irskem je pa nov porok, da se Angležka nikako ne bode mešala v kristjanske homatije na Turškem in te so sedaj gotovo celó v rokah ruske in francoske vlade. Kristjanom še pod turško vlado zdihajočim je menda prišla rešivna dôba; želeti je, da bi se ta brez prelivanja mnogo krvi izvršila! Da-si je bolehen Turek, a boril se bode gotovo po stari navadi trdovratno, predno pogine. Pa o tem kaj bode uboga Avstrija? Liberalizem se jej kaj ubogo razcveta, ako samovolja ministrova deželne zборе, ki ne plešejo tako kakor jim on gode ali celó tako ne mislijo, brž razžene, kakor šolmošter neubogljive dečke iz šole. Ali tako vlada celi rane deželi česki in moravski, ki jih je zadnja vojska prizadjala, ali si s tem pridobiva mir in zadovoljnost?

V Buda-Peštu 15. marca. *) V. B. — Prihod cesarjev v Buda-Pešt v torek 12. dne t. m. ste gotovo po časopisih zvedeli; pristavljam le, da je bila prvi večer po cesarjevem prihodu v Buda-Peštu jako krasna svečava; ravno ko se je cesar okrog 8. ure od pregledovanja razsvetljenih ulic Buda-Pešta v svoj grad v Budin nazaj peljal, počelo je dobro rositi, al iz malega

dežja je v kratkem prava ploha postala, tako, da je bilo svečnice brž konec. Včeraj o pol 12. ure so magjarski ministri v kraljevem gradu v Budinu ogerskemu kralju zvestobo prisegli, in zvečer je bila velika baklada. Govori se, da se cesar konec prihodnjega tedna v Beč vrne. Preteklo nedeljo, to je, 10. marca so se vsa uradna opravila magjarskim ministrom izročila. Zastonj človek zdaj dvoglavih cesarskih orlov išče; ni jih nikjer več; zginili so; ali so na Dunaj zleteli, ali so jih na Ogorskem med starinsko šaro vrgli; tega ne vem. — V kraljevem reskriptu od 17. novembra l. l. je bil govor, da se bodo samo neposrednji davki magjarskemu ministerstvu za deželne potrebe prepustili; ali temu ni tako, vse finančne zadeve, vsi posrednji in neposrednji davki so magjarskemu ministerstvu prepuščeni. Magjarski deželni zbor je dovolil, da se davki do konca leta 1867. v taki razmeri pobirajo, kakor jih je dunajsko finančno ministerstvo za to leto razpisalo. Tudi nabiro 48000 vojakov je magjarski deželni zbor za to leto dovolil, ravno tako tudi vpeljanje županijskih ali komitatnih uradov, kakor so bili od deželnega zbora leta 1867. potrjeni. — V današnjem „Pester Lloyd“ je natisnjena cela okrožnica, katero je bivši vodja ogerskega c. kr. finančnega rediteljstva, dvorni svetovalec Marcher, k slovesu svojim bivšim uradnikom razposlal. Iz te okrožnice se očitno kaže, da so uradniki prejšnjega deželnega ces. kr. ogerskega finančnega rediteljstva na milost in nemilost magjarskemu finančnemu ministru Lonyay-u odkazani. Avstrija konec jemlje! Gotovo je, da si bode finančni minister svoje uradnike še le po cesarjevem odhodu iz Buda-Pešta odločno izvolil; toda zaznamovani so pa neki že vsi, kateri ostanejo, in kateri bodo na cedilu ostali. Lepo število jih bode neki ob kruh prišlo; brž ko ne, bodo morale ne-ogerske dežele za to skrbeti, da od ogerskega finančnega ministerstva zavrženi uradniki v „Cislajtaniji“, to je, pri vas, sopet službo dobodo. Prva potreba vsakega uradnika, kateri bode pod magjarsko vlado v službi obdržan, je e-ta, da je zmožen, po magjarski svojo službo opravljati. — Magjarski ministri neizrekljivo hitijo, da vsako stvarco odstranijo, ktera bi na to opominjala, da je do sedaj ces. kralj. ministerstvo na Ogorskem vladalo! — Okrajna finančna rediteljstva so že prekrščena v „finančna nadzorništva“ (Finanz-Inspektorate). V nekem časopisu sem čital, da je tudi magjarski vojskovodja Görgey privoljenje zadobil, da se sme iz Celovca v svojo domovino vrniti; je li to res ali ne, tega ne vem; nikakor pa se ne dá več dvomiti, da bi Görgey tega privoljenja ne zadobil, ako se le magjarsko ministerstvo za to reč na noge postavi. — Kaj čudno je to, da se Magjarom prav vsaka želja tako naglo spolnuje, v tem ko se druge dežele morajo puliti za zmerne narodne pravice. — Kako se bodo volitve v ljubljanskem deželnem zboru dognale? — Slovenci! če nečete pred svetom na sramoti ostati, volite vse tiste može, ktere ste volili meseca januarja; gré vam sedaj za narodnost, za poštenje in čast slovenskega naroda! — Ne morem si kaj, da bi ne omenil, da „Pester Lloyd“ od 9. sušca pravi, da francozka in angležka vlada nikakor ne morete in ne smete v nemar puščati, da ste v poslednji vojski z Rusi toliko ljudi in premoženja za obrambo Turčije žrtovali; al mar „Pester Lloyd“ ne vé, koliko krvi je dunajska vlada žrtovala, da magjarske nakane leta 1848. zabrani — o ti presneta magjarska logika! — Sploh so Magjari najgorečnejši prijatli Turčije — da-si tudi magjarska zgodovina dosti očitno kaže, kako se je Magjarom pod turškim jarmom godilo; ali zdaj se pravi „Turčijo varovati“ to, da se iz stoletnega jarma ne rešijo Jugoslovani!

*) Vse prejeli; hvala!

Dunaj 15. marca. *) — V torek obhajajo jugoslavjanski dijaki dunajskega vseučilišča imendan biskupa Strossmajerja v veliki dvorani „pri treh Angelcih“ na Vidni. Pri tej lepi priliki se bode tudi program za društvo jugoslavjanskih dijakov predložil in gotovo tudi sprejel. Obširneje o tem vam pišem prihodnjič.

Iz Kastva 9. sveč. —č. (*Prva veselica v mladi čitalnici.*) Mesto naše ima čitalnico, kakor so „Novice“ že priobčile svojim čitateljem. Živili rodoljubi, ki so namest „kazine“ stavili narodno čitalnico. 27. svečana bila je prva veselica. Ker je mnogo dijakov reške gimnazije iz kršovice Kastavščine, zato jim je poslal odbor vabilo. Vrla mladina popevaje „Naprej“ doide in podpredsednik gosp. Anton Rubeša jo srčno sprejme. Dvorana bila je lepo nakinčena z bršlinom, narodnimi zastavami, sliko sv. apostolov Cirila in Metoda in slikami jugoslavenških prvakov: Jelačića, vladike djakovačkega, Bleiweisa, Tomana itd. Mnogo rodoljubov prišlo je iz bližnjih mest, med katerimi tudi g. Henrik pl. Klesius, c. kr. okrajni predstojnik. Mesto predsednika pozdravi goste velečastni gospod Ernest Jelušić, ravnatelj glavne plovanske šole z lepo besedo. Zakaj gospod predsednik ni prišel, ne znam pravega vzroka. Saj vendar ne zavoljo plesa? Na kvarnerskih otokih je dan danes navada, da svečenik (duhovnik) pri novi maši prvi ples pleše z rojakinjo. Ali ga je oplašilo pismo iz Trsta, v katerem se Kastavci opominjajo, naj se varujejo, da ne bi zavoljo čitalnice prišli v velike nepravilnosti. Ne unega ne tega ne moremo verjeti, al zamolčati nismo mogli, da ga ni bilo, ker bi ga bili radi imeli med seboj. Beseda se je jako dobro vršila. Deklamoval je „Slogu“ po Iliji Gromoviću Sremcu gosp. Ivan Lučić, sedmošolec, „Iharač“ iz Čengić-Age po Ivanu Mažuraniću gosp. Vinko Zamlić, osmošolec, „Cernogorac“ po Sundečiću gosp. Izidor Marković, osmošolec; zatem govoril je vredni g. lečnik Franjo Bahman dvakrat v českem jeziku. Veselica z plesom trajala je do jutra.

Iz Liburnije 9. marca. G. — Dva učitelja kastavske dekanije sta prejela zlati križ s krono za zasluge. Ta dva odlična možaka sta: g. Jožef Janec, kaplan v Rukavcu, rojen v Bégunah radoliškega okraja na Gorenškem, in pa g. France Župan, kaplan pri sv. Petru, veprinske plovanije, rojen v Smokuču, brezniške fare radoliškega okraja. Oba se okoli 20 let nevmorno v ljudskih šolah trudita in prav istinito jima je došla slavna odlika: „Za zasluge.“ Srčno vama čestitam rojaki in prijatli vaši. Slava!

Iz Istre. — „Novice“ poznajo marljivega svilorejca Pužmana iz Poljč na Gorenškem, pa tudi v narodskem obziru pravega poštenjaka; al nesrečen je vrli oče s svojima sinovoma, iskrenima rodoljuboma. Stareji Janez Pohar, publicist in ministerski uradnik v Belemgradu, ob pamet je! — drugi sin Jožef Pohar, zapustivši 6. gimnazijsko šolo se je podal lani po vseh Svetih na morje na Frankovičev trijarbernik „Eötvös“ s takim veseljem, kakor da gré na pir (svatbo); v kratkem se je v mornarstvu tako izuril, da ga je kapitan visoko čislal. Al žalostna mu osoda! 2. dne svečana ob 6. zjutraj je padel v morje; v sredozemnem morji 15 milj od Malage so ga valovi požrli. Vsa pomoč bila je zastonj! Žalostnim starišem naj so v tolažilo kapitanove besede: „in tako je končal vrli mladeneč svoje nadepolno življenje. Za istino, škoda! Bog naj sprejme lepo njegovo dušo! Da vam pravo povem, ta žalostna zguba mojega bodočega brata (v malo letih go-

tovo bi bil kapitan) mi je močno srce ranila; od onega časa sem vès zbežan; kajti odkritosrčno Vam povem, da mi je bil (med 16 mornarji) najdražji in najljubši. Nikoli nisem imel na brodu tako izvrstnega in omikane mladence, in nikoli več ga ne bodem imel.“ Tako piše iz Bordeaux-a 23. sveč. 1867 kapitan Paikurić svojemu gospodarju g. Frankoviću na Reki.

Iz Ptujja. — V nedeljo 24. sušca t. l. ob 8. uri zvečer bode v tukajšnji čitalnici „beseda“ z glediščem, tombolo in petjem. Odbor.

Iz Jelšan — Čitalnico našo smo na pustni ponedeljek odprli sè jako sijajno „besedo“. Nate popis njen! (*Vse, tudi izvrstni govor predsednikov natisnjemo prihodnjič, ker danes nam prevažne volitvene zadeve še jemljejo mnogo prostora. Vred.*)

Iz Šmartna pri Litli. — Za župana občine naše je izvoljen posestnik in mlinar Jožef Koprivnikar.

Iz Podgradovca blizo Dola 13. sušca. — Delj časa že nisem nič pisal „Novicam“, danes pa moram pero vzeti v roke, da pišem par vrstic. Žalosten sem bral v 10. listu „Novic“, da je naš deželni zbor razpuščen in da so zopet nove volitve razpisane. Čemu neki? Volilci brdskega in kamniškega okraja, kakor povsod, zaupamo tudi danes našemu poslancu prečastitemu g. dekanu Tomanu; volili ga tedaj bomo vsi ene misli, enega djanja. Mi smo do dobrega prepričani, da gosp. tehant za nas dobro delajo, in da bodo tudi kaj opravili, da bo le večina zborova tega duha kakor so oni. Gospodar še dobrega pôsila rad ne zgubi, kako da bi mi iskali družega poslanca, ko imamo skušenega dobrega! Naj gospodje v Ljubljani nikar ne zamerijo kmetu, ako jo tako pové, kakor pri srcu misli. Zato stokrat rečem: kdor ima kaj dobrega, tega naj se drži, še Bog, da ga ima! „Boljši je drži ga, kakor lovi ga“ — tak je star naš pregovor. Mislim, da pametni ljudje povsod tako mislijo. Podgradovec.

Nove volitve za deželni zbor so pred durmi!

Náte, rojaki, vodilo, kako se obnašati in kako spoznavati volkove, ki se v ovčjem oblačilu plazijo okoli vas!

1. pismo.

Kako se vesti pri volitvah.

Volitve za poslance v deželni zbor kranjski bodo za kmečke občine ali srenje prihodnji torek 26. t. m., za mesta in trge pa prihodnjo sredo, 27. t. m.

Da se boste, dragi rojaki, vedeli ravnanj pri teh volitvah, naj vas opomnimo danes na neke reči, na ktere se pri zadnjih volitvah ni povsod pazilo. Tako so prišle potem neke napake in pomanjkljivosti na dan, zavolj katerih je bila potlej v deželnem zboru razprava, ali so take volitve veljavne ali ne.

Po storjenih skušnjah vam tedaj v naslednjih vrsticah naznanjamo, na kaj je pri volitvah posebno paziti, namreč:

1. Vsak volilec naj seboj prinese svojo izkaznico (legitimacijo), in kedar ga volitvina komisija po imenu pokliče, da voli, naj ji oddá svojo izkaznico, ktera se dotičnemu zapisniku priloži. — Vendar kazanje in oddajanje izkaznic ni bistvena potrebščina. Zato, ko bi kateri volilec po nesreči izkaznico izgubil, naj vse eno volit pride. Volitvina komisija, ktera ima soditi, ali je kdo pravi volilec ali ne, ona mu ne sme pravice kratiti, če ga pozna in ga najde med volilci vpisanega. Njena razsodba o tem pa naj se v zapisniku omeni.

2. O glasovanji se morata narediti dva glasovna imenika (Abstimmungs-Verzeichnisse); enega piše pisar,

*) „Novice“ se bojo gratis pošiljale gosp. očetu Vašemu.

Gospodom volilcem v Ljubljani.

Upravno svetišstvo dunajske trgovske akademije mi je naznanilo 13. sušca tekočega leta, da bi mu to veljalo za odpoved moje službe, ako sprejemem poslanstvo v Kranjskem deželnem zboru.

Vsled tega primérljeja se mi potrebno zdi, gospodom volilcem v deželnem glavnem mestu Ljubljani naznani, ako me v Kranjski deželni zbor zopet izvolijo, da mi bode to le porok njihovega stanovitnega zaupanja do mene, in da torej volitev gotovo in po vsaki ceni sprejemem. Dostojnost, k kateri me zaupnost mojih somestnjanov kliče, mi velja za največo čast. V prid in blagor domovini naj je volján vsak rojak, ako je treba, tudi še več položiti na darilnik ljubljene očetnjave kakor pa le kako „službo!“ Le z darežljivostjo potrjujemo svoje glasilo: „Vse za Boga, cesarja in domovino!“

Na Dunaju, 17. sušca 1867.

Profesor dr. Klun, mestnjani Ljubljanski.

4. pismo.

„Kranjci pazite!“

„Zastonj se mačke švigajo“ — je star slovensk pregovor. Ta pregovor nam je na misel prišel, ko smo zagledali brošuro (bukvice) v slovenskem jeziku pisano, ki jo je ravnokar po svetu poslal eden izmed tiste stranke, ktera v deželnem zboru še nikoli ni domače besedice zinila, — tiste stranke, ktera ni pripustila, da bi se obravnave deželnega zbora tiskale v domačem jeziku, — tiste stranke, ktera za deželni zbor noče več prostora, da bi tudi naši ljudje iz dežele mógli poslušat priti. Res mora tedaj kak poseben zajic za tem grmom tičati, da namestnik te nemškutarske stranke govori zdaj v slovenskem (če tudi zelo skaženem) jeziku! Poglejmo si v naglici to brošuro malo bolj na tanko, da svetu pokažemo, iz kakošnega namena je skovana ta pisarija.

Koj na prvi strani začne udrihati ta „Brezimenovič“ na vso moč po naši častiti duhovščini ter pravi: „Da je zbor od leta 1861 razun milostljivega knezoškofa le enega duhovna med svojimi udji (lepa slovenščina!) štel, pa je vendar šest let srečno preživel. Zadnji dež. zbor je po štirinajst dnevnem hiranju umrl, vsi šest dušni zdravniki (zopet lepa nova slovenščina!) ga niso zamogli pri življenju ohraniti. Duhovščina toraj ni bilo srečna botra novorojenemu zboru, njega kerst in pogreb je pa Vam (Kranjcem) veliko stroškov prizadjal.“ Potem udriha po častitih gosp. korarjih ljubljanskih in kaplanih po deželi in sploh po duhovščini, zraven tega pa reče prav potuhnjeno: „Mi vsi, ki smo se od matere slovenščino učili, naj se zovemo Slovence ali Kranjce, smo vsigdar zvesti katoličani!“ In kako še „Brezimenovič“ podpira ta izrek? S tem, da stavi v izgled Ljubljano, kjer je eden njegovih tovaršev dvema duhovnoma glas dal, o katerem se ne vé, ali mu je bila resnica s tem ali le burka? Ti revež „Brezimenovič“ take reči moraš rabiti za dokaze!

Hudobne so dalje besede „Brezimenoviča“, ki pravi, da nasveti národnih mož bi bili popolnoma uničili cesarjeve namene zastran uravnave našega cesarstva. To ni resnica! Oseba presvitlega cesarja naj se ne vleče tam vmes, kjer ne gré. Nameni vlade ali regirunge naj se ne imenujejo nameni cesarjevi! Tako zamenjavanje zapopadkov je nepošteno. — Čudne laži trosi „Brezimenovič“ o shodu federalistov, ki je bil 15. februarja na Dunaji. S tlako in desetino si prizadeva strašiti kmečke volilce, in ne pomisli, da mu danes še otrok take neumnosti več ne verjame. — Da

smo se mi Slovenci z našimi slovanskimi brati na Češkem porazumeli, to „Brezimenoviča“ grozno peče in grize; kajti pravi, „da zadnje dni so neki po telegrafu med Ljubljano in zlato Prago švigala vprašanja in odgovori.“ Zakaj vendar — si „Brezimenovič“ misli — niste raji telegrafovali v Gradec, na Dunaj ali pa celo v Berlin? To bi bilo dopadlo „Brezimenoviču“, da bi bil veselja poskakoval! — Proti koncu pravi „Brezimenovič“: „Pravi domoljub je tudi zvesti Avstrijanec. Njegova skrb je, skladati Avstrijo, ne pa jo razcepiti!“ Prav dobro se je vjel na lastne limanice! Kdo neki hoče razcepiti Avstrijo? mi, ki povdarjamo vedno njeno celoto in enoto, ali pa vi, ki jo hočete z Magjari vred razdvojiti v dve polovici? Tukaj ti je pa spodletelo ljubi „Brezimenovič“! Saj je bil ravno zaradi tega razpuščen naš deželni zbor, ker je izrekel svoje skrbi o tem in je proti razcepljenju Avstrije! Nikdar nismo mi pri klicu „Vse za domovino“ pozabili družega klica „Ne pozabimo Avstrije“! Priča temu so ravno zadnje dogodbe. Da podtikuje „Brezimenovič“ na koncu svoje brošure vrlim našim narodnjakom, ktere čisla ves slovenski svet, sebične nagibe, to je ravno ena istih nesramnic, ktere so skrhano orožje v rokah naših nasprotnikov. Nevredno se nam zdi o tem kaj več govoriti; saj bralci danes berejo, kakošna se godi narodnjaku Klunu.

Dalje pravi „Brezimenovič“: „Pazite toraj, ne dajte se premotiti. Kakor si bote postljali, tako bote poznej počivali. Izid sedanjih volitev bo bolj ali manj globoko v Vaš žep segal.“ Ravno te besede ponavljamo tudi mi: Pazite in ne dajte se premotiti volkovom, ki se plazijo v ovčjih kožah okoli Vas! Kakor si bode te postljali, tako bode te ležali. Postljite si tedaj tako kakor Vam svetujejo rodoljubi, ktere poznate.

„Brezimenovič“ pa naj nam pokaže svoj obraz, da bode narod slovenski vedel, kakošnega „rodoljuba“ (!) ima pred seboj! Na njegov tako kosmato nastavljen brgon menda ne bo nobenega tiča vjel! Vi pa volilci kranjski, poslušajte glas skušenih, Vam znanih rodoljubov in enoglasno volite svoje bivše poslance, po takem grdem obrekovanji prave mučenike naše in neprestrašene brambovce domovine! Pokažite svetu, da ste mož-beseda!

Iz Ljubljane. Dramatično društvo, ki se je ustanovilo v Ljubljani, je sprejelo cesarsko potrjenje.

— (*Morivec lastne svoje matere.*) V petek 15. dne t. m. je na vislicah smrt storil trinog, ki je lastno svojo mater umoril. C. k. deželna sodnija ljubljanska v smrtni sodbi popisuje to dogodbo tako-le: „Anton B. v Št. Vidu pri Vipavi rojen, 24 let star, katoliške vere, neoženjen kajžarjev sin, razuzdanega, brezvernega življenja, postopanju in tatvini udan človek, je živel s svojo materjo, Ano B. v vednem prepiru; večkrat je ž njo grdo ravnal in jeseni leta 1864. še celo sklenil jo umoriti. Od tega časa, ko je grozoviti ta sklep storil, je vedno priložnosti iskal, da svoj namen spolni; trikrat je tudi sam poskušal, svojo mater umoriti, in tudi najemnike iskal, da bi to grozovitost za plačilo storili. Pa akoravno se je vselej pripetilo, da svojega hudobnega sklepa dovršiti ni mogel, vendar ni poslušal glasu svoje vesti, dokler grozoviti sklep njegov dopolnjen ni bil. Dne 17. svečana leta 1866. zvečer po Ave-Marijinem zvonjenji se podá mati v sosedov vinograd in reče sinu, naj jo tje spremi. Pri tej priložnosti, ko je ona tukaj trto izkopavala, on pa malo na strani od nje v temnem mraku stal, sklene še enkrat svojo grozovitost doprinesiti; hudobnež še moli poprej, da bi se to krvavo

delo po sreči izšlo in da bi pri vsem tem na skrivnem ostal. Na to gre tiho s trtjim kolom proti materi, ktera je na zemlji pripognjena čepela, in jo, za njo stoječ, trikrat s kolom na glavo udari. Akoravno je mati na te udarce omedlela, se je vendar po slabi svoji moči v bran postavila; tako sta se nekoliko časa borovala; sin vrže mater na tla, jo s peto svojih škorenj v obraz suje, še večkrat s kolom na glavo udari in jo potem pusti tam v krvi ležati. Predno je kraj tega strašnega hudodelstva zapustil, ukradel je še v sosednem vinogradu nekaj trtjih kolov, ktere je potem v Št. Vid nesel. — Drugi dan potem najde hlapec France Sk. Ano B. vso otolčeno in mrtvo na mestu umora; po sodnijskem ogledu so izvedeni zdravniki izrekli, da je Ana B. zavoljo na nji doprinešenih telesnih poškodb, posebno zavoljo razdrobljenja vseh kostí na levi strani obraza, za mrtvudom možganov morala umreti. — Anton B. je sam obstal, da je več časa ta hudobni namen v sebi gojil, da ga je večkrat sam spolniti skušal, in da je tudi družega najeti hotel, da bi to hudobno delo dovršil; obstal je tudi sam natančno in obširno, da je on morivec svoje lastne matere. Toraj je c. k. deželna sodnija ljubljanska s sodbo 29. vélikega srpana

1866 šte. 6916 spoznala, da je Anton B. hudodelstva skrivnega umora po §§. 134 in 135 št. 1 kazenske postave, in hudodelstva napeljevanja k naročenemu umoru po §§. 8, 9, 135 št. 3 in 138, potem tudi prestopka tatvine po §. 460 ko neposrednji storivec kriv in po §. 136 k. p. na smrt obsojen. Ker je to sodbo tudi c. kr. deželna nadsodnija v Gradcu, in najviša c. kr. sodnija na Dunaji popolnoma potrdila in ker obsojeni pomilostenja ni dosegel, je bila zgorej imenovana smrtna kazen danes nad Antonom B. po postavi izvršena s tem, da je bil na vislice obešen.

— (*Program „besede“ v naši čitalnici*) prihodnjo nedeljo 24. dne t. m. je ta-le: Dva zbor: eden A. Jelenov, eden Mašekov, — en samospev za sopran, — Beethovenova sonata za glasovir in gosle, — Mozartova čveterogodba D-dur, — glediščina igra, poslovenjena po dr. Prelogu „Zakonska sol“. Pred igro gode čitalničin orhester Titelnovo „slov. overturo“ in Prohaskovo „polko“. — Tukajšne in vna-nje ude v to besedo, ki se začne ob 1/2 8 zvečer, uljudno vabi odbor.

— Deželni zbori kranjski, česki in moravski so sklicani na 6. dan prihodnjega meseca.

Predragi rojaki!

Njih Veličanstvo naš premilostljivi cesar so s patentom od 1. marca t. l. blagovolili skleniti, da naj se sedanji deželni zbor kranjski razpusti in naj se brez odlašanja razpišejo nove volitve.

V tem patentu so Njih Veličanstvo milostljivo sami spoznali, „da Jim je dobro djalo, ko so zaslišali zagotovljenje zvestobe in udanosti zastopnikov svojega zvestega naroda kranjskega.“

Njih Veličanstvo so tudi priznati blagovolili, da je bil deželni zbor pripravljen, poslance voliti za državni zbor na Dunaji.

Zastran misli pak, ki jih je razodel deželni zbor o nalogi in pristojnosti državnega zbora, sklenili so Njih Veličanstvo obrniti se do naroda kranjskega, ter so nove volitve ukazali.

Pri vas je po takem, predragi volilci, da izrečete: ali so poslanci, ki ste jih komaj pred enim mesecem tako enoglasno volili, po vaših mislih ravnali in ali so se vašega zaupanja vredni izkazali.

Ako bivši vaši poslanci niso izgubili zaupanja vašega, boste jih, kadar pridete po gori omenjenem Najvišem pozivu Njih Veličanstva k novim volitvam, zopet volili, kajti gêslo njih bilo je in zmiraj bode:

Vse za vero, cesarja in domovino!

Bili pa so dosedanji poslanci (razun enega), da jih volilcem kličemo v spomin in živo priporočamo, ti-le:

I. Poslanci kmetiških sosesk:

Za ljubljanski in vrhniški okraj: gosp. dr. **Janez Bleiweis** in gosp. **Fideli Terpine**, grajščak.

Za kamniški in brdski okraj: gosp. dekan **Ivan Toman**.

Za kranjsko-loški-tržiški okraj: gosp. baron **Anton Zois**, grajščak in gosp. **Anton Kos**, ljubljanski stolni prošt.

Za radolški in kranjsko-gorski okraj: Gosp. fajmošter **Lovro Pintar**.

Za postojnski-planinski-senožeski-bistriški in loški okraj: gosp. dr. **Costa**, župan ljubljanski, in gosp. **Matija Koren**, posestnik.

Za vipavski in idrijski okraj: gosp. dekan **Juri Grabrijan**.

Za novomeški, kostanjeviški in krški okraj: gosp. **Jožef Zagorec**, posestnik.

Za trebanski, zatiški, žužemperski, mokronoški, litijski in radeški okraj: gosp. **Santo Treo**, grajščak, gosp. grof **Jožef Barbo**, grajščak, in gosp. **Miha Tavčar**, fajmošter.

Za kočevski, laški in ribniški okraj: gosp. **Luka Svetec** in gosp. **Peter Kozler**, posestnik.

Za črnomeljski in metliški okraj: gosp. **M. Kramarič**, posestnik.

II. Poslanci mest in trgov.

Za Ljubljano: gosp. dr. **Lovro Toman** in gosp. dr. **Klun**, profesor na Dunaji.

Za Idrijo: gosp. vitez **Anton Gariboldi**.

Za Kranj in Loko: gosp. **Leopold Jugovic**, trgovec in posestnik v Kranji.

Za Tržič, Radoljco in Kamnik: gosp. dr. **Prevec**, advokat v Kamniku.

Za Postojno, Vrhniko in Lož: gosp. baron **Janez Šlojsnig**.

Za Novomesto, Kostanjevico, Krško, Črnomelj, Metliko in Višnjo goro: gosp. **Ludevik Ravnikar**.

Za Kočevje in Ribnico: gosp. **France Souvan**, posestnik v Ljubljani.

III. Poslanca kupčijske in obrtniške zbornice:

Gosp. **Ivan Horak** in gosp. **Jožef Debevec**.

Volitev kmečkih občin je prihodnji torek, volitev mest, trgov in kupčijske zbornice pa prihodnjo sredo. Volilci pridite vsi!

Narodni volilni odbor za vojvodstvo kranjsko.